

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 frt. o. 6.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső s*énutóna 131. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:
öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr.
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Vogelmér (Neuer Markt 11 szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyilttéri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeleti k.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY“ 1870-ki XV-dik évfolyamára.

A hirlapbélyeg eltörlése folytán lapunk árát leszállítottuk, mindamellett legéberebb figyelmet fordítunk szellemi tartalmának gyarapítására.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10 frt. o. ért.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, méltóztassanak becses megrendeléseket mielőbb megtenni.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésbe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési pénzek beküldésénél postautalványt kérünk használni, mely jutányosabb a levélben való pénzbeküldésnél.

Pest, január 25. 1870.

(B.) A mai ülést csaknem kizárólag a pénzügyminisztérium költségvetése vette igénybe. A rendszer kiadások rovataira nézve csak némely csekélyebb aggodalmak merültek fel, melyek illető helyről kellőleg felvilágosították, maga a költségvetés mondhatni változatlanul elfogadtatt.

A rendkívüli kiadások tételei sem idéztek elő nevezetesebb vitát, kivéve azon pontot, mely szerint 1.700.000 forint irányoztatik elő a kibérei uradalomnak a Batthyányi örökösöktől való megszerzésére.

Maga az ellenzék is helyeselte e hírtok megvételét; azonban, miután már a pénzügyminiszterrel szemben egyetlen módosításával sem tudott átörögni, ezen pontra vonatkozólag szeretett volna egy könnyes természetű elvet tolni előtérbe, azt indítványozván, hogy újítsa meg a ház azon határozatát, mely szerint az állam javait elidegeníteni, vagy olyanokat szerezni a ház híre nélkül nem lehet. Ugy de ezen elvet nem támadta meg senki, s e szabályt nem bágta át a minisztérium sem, mert a Batthyány örökösök s a kormány közt nem annyira vásár, mint transactio történt, melyben az állam az örökösök iránti tartozásait róta le. Így hát az ellenzék a szelmalmok ellen folytatott harcát.

Vette is azt észre a baloldal, ha csakhamar kész lett volna egy közvetítő javaslatba bele nyugodni; de a többség igazság érzetében fenntartotta a költségvetés eredeti szerkezetét.

Voltak a baloldal részéről, és pedig tekintélyes szónokok, kik ezen eljárás miatt azzal vádolták a minisztériumot, mintha az 1848-diki események után történt elkobzásokat akarta volna elvben szentesíttetni, mégis ha mindenben politikai tökélet kereséssel vádoltatnak, mi, nézetem szerint, sem egyeztethető meg a parlamentarismus illemszabályával, feljajdulnak.

A pénzügyminisztérium költségvetése megállapítása után a közlekedési minisztérium költségvetése került napirendre; azonban a miniszter általánosságban tartott nyilatkozata s Simonyi Ernő támadó beszéde után az idő eltelvén, a tárgy folytatása holnapra balasztatt.

Simonyi Ernő ma ismét új tant állított fel, melyet én részemről el nem fogadok. Ugyanis feldicserve az illető miniszter személyét, a minisztérium eljárását támadta meg.

Ha ez elvet elfogadják, lemondanánk a parlamentarialis felelős kormányzat legfőbb előnyéről, a miniszter személyes felelősségéről.

Am legyen kinek kinek a maga bite szerint, de én a Simonyi képviselő úr által felállított ezen elvet nem hiszem, nem is vallom.

Egyetem és mütani főiskola.

(—) Soha sem hittük volna, hogy erdélyi lap szóljon fel első, egy, ez ország-részben tervezett egyetem szükségessége ellen. Ha attól nem tartanánk, hogy félre érthetnek, azt mondanók: az az oka ez ellenmondásnak, hogy székhelyül Kolozsvár választott. Különben, mi a Cibin mellől felhangzó okoskodást szó nélkül hagyjuk volna, ha egy másik szebeni lap nem iratja magának Kolozsvárról azt, hogy itt a „S. B.“ érintett

ezik nagy sensatiót csinált. Ezt mi rövid viszonzás nélkül nem hagyhatjuk; mert hát ama innen jelzett hatást nekünk is észlelni kellett volna; mi pedig épen azt tapasztaltuk, hogy a kérdéses cikkek nem sok vizet zavart, miután itt ama tárgy felett megtisztult nézetekkel bírnak az emberek, s az egyetem szükséges voltát senki sem vonja kétségbe.

A „S. Blatt.“ úgy látszik ellenkező nézet híve, mert egy kolozsvári tudományos egyetem felállítását nem tartja időszerűnek. Véleménye mellett felhozott érvei következők:

Husz-harmincz évvel ezelőtt alkalmasabbi vala az idő Kolozsvárra egyetemet alapítani; ma a kor szelleme nem kedvező az ily intézetekre, sőt gyakorlati irányánál fogva ilyeket nem is kíván, minthogy azok úgy hirtelen nem is virágozhatnak erőteljesen.

Kiknek módjuk van, ezután is hírneves egyetemeket keresnének fel; ezért őket hibáztatni nem is lehetne, mert hazafiságból csak nem lehet azt kívánni, hogy az „új egyetem“ mellett maradjanak.

A „Sieb. Blatt.“ eddig még nem észlelte azt, hogy ez ország-résznek sürgetően lenne szüksége egyetem felállítására. Hivatalnok és jogász elég kerül ki a jogakademiákból; a bölcsészeti és orvosi kar pedig alig fog jelentőségre emelkedni. Sokat fognak reá költeni, s akkor fogják észrevenni, hogy ez az egyetem tengődni fog egy némely kis német egyetem módjára, nem lesznek kellő tudományos segédeszközei és a tudomány színvonalán álló tanárai.

A „S. B.“ elismeri Eötvös jóakarátát, szaporítani a tudomány székeit, s a tanrendszert tökéletesíteni; de egy Kolozsvárra állítandó egyetemmel az országnak mit sem használ, sőt árt.

A korszellem — ugymond a „S. B.“ — mütani főiskola alapítását követeli, erre van az ország-résznek szüksége. Ezért reméli a „S. B.“, hogy az erdélyi választókerületek képviselői felszólalnak egy mütani főiskola felállítására mellett, s a kolozsvári egyetem megalapítása ellen szavaznak.

Lássuk ezeket a valóban felszeg okoskodásokat rendre.

Hogy lehet egy tudományos intézet felállításának szükségét ma tagadni annak, ki ép annak létesülését harmincz év előtt időszerűnek vélte volna — bajos megérteni, czáfolgatni azonban egészen fölösleges.

A mai kornak igaz, hogy gyakorlati irányú van, a tudományt is hasznalhajtóvá igyekszik minősíteni; de azért sehol sem törlik el az egyetemeket, hanem melléjük gyakorlati ismereteket terjesztő technical intézeteket állítanak. Ha tehát Németország legkisebb államai sem szüntetik meg egy-nél több egyetemeiket, miért lenne igen sok Magyarországnak egy második egyetem Kolozsvárra, hol már ma is meglehetősen vannak tudományos segédeszközök, s csak akadni fognak tudósaink közt is férfiak, kik a szabad tanítás- és tanulási rendszer behozatalával, nem fogják önzőleg tudományos kincseiket agyuk kamarájába elzárni, hanem megosztandják szellemi aranyukat a tudományt szomjazókkal. A beszerezendő szükséges segédeszközökre való költség megajánlásánál a magyar parlamentnek nem szabad fillérekedni.

Nem vitatjuk azt, hogy az „új egyetem“ azonnal teljes virágzásnak induland, mert hát erre mindenütt sok idő kellett; de hát soha se küzdünk meg a kezdet nehézségeivel? Nagy ideje ezt megtenni! Ezért késsedelemnek most épen nincs ideje.

A ki tudományos és közmívelődési állapotainak híreből sem ismeri, csak az ilyen mondhatja, hogy nálunk egyetemet fölállítani nem égető szükség, s hogy az egyetem ártalmára lesz ez ország-résznek.

A felvilágosodás terjedését nem óhajtókra nézve, igaz, hogy ártalmas lehet az egyetem létrejötte, mert ez hatással bírand nemcsak közép- és altanodáinkra, de a népnevelésre is; hanem mi még sem akarjuk a „S. B.“ cikkiróját amazok közé számlálni.

A létesülendő egyetem megerősített jogi kara alaposan kiképzett jogászokat adand ez ország-résznek, ezekből, gyakorlat után jó bírák lesznek s így az igazságszolgáltatási képesség emelkedése nagy hasznára leendő igazat kereső népünknek. A bölcsészeti

karban jogakademiánknak voltak régen is olyan tanárok, kik az egyetemeknek is díszére váltak volna; erős hitünk, hogy lesznek ezután is és így e kar sem lesz olyan béna, mint azt a „S. B.“ hinni látszik; hasonlóan vélekedünk az orvosi karról is.

Nem vitatjuk, sőt nem is állítjuk, hogy ez az „új egyetem“ versenyezni fog a némethoni nagy egyetemekkel; az ellen sincs semmi ellenvetésünk, hogy a gazdag szász papok fiai azokra menjenek és ne jöjjenek a kolozsvári új egyetemre; de ez az erdély-részi egyetem — nézetünk szerint — azok számára üdvös leendő, kik tanulni akarnak, sokakat, de nincs módjukban Berlinbe, Göttingába stb. menni.

Hogy a kolozsvári egyetem erdély-részi fiatalágunk művelésére nézve mindennapi kenyér, s ép oly szükséges, mint az előregedetteknek egy pohár jó bogács, azt csak az tagadhatja, ki nappal szeit behunyva váltig állítja, hogy éjjelre fordult az idő.

Azonban, ha a „Sieb. Blatt.“ egyetemellenes véleményét tévesnek is tartjuk, elfogadjuk, sőt pártoljuk azon nézetét, hogy itt az erdélyi bércek közt mütani főiskolát kellene sietőleg állítani, azon megtoldással, hogy mennél több fő- és alreáltanoda is reánk férne.

Nézetünk szerint, a mütani főiskolát legcélszerűbb lenne Sz. Udvarhelyre, a hajdani „Székelytámadt“ vár területére építeni, vagy Maros-Vásárhelyt erre lehetne a várnak nevezett kerített helyet felhasználni; mindkettő látta harcra gyűlni a szorgalmas és vitéz székelységeit: bár látna őket korunkban, ha mindjárt csak százanként is izzadni a gyakorlati tudományok csarnokában; ha hajdan erősek voltak a hadban, midőn buzogány és harci szekerre sulyát és élet veté latba az acél kar: — ám váljanak ezután győzhetlenekké a tudomány törhetlen fegyvereivel.

Ezekből kiindulva, mi azt reméljük, hogy az erdélyi választókerületek képviselői közül egyik sem fogja magát azzal neveltségessé tenni, hogy a Kolozsvárra létesítendő egyetem fölösleges voltát vitassa; hanem mindnyájan azon lesznek, hogy a nagyrészt elméleti tudományokat terjesztő egyetem mellett, az általunk érintett két hely valamelyikén állítsassék mielőbb egy mütani főiskola is, mint a gyakorlati szakképesség kiszámíthatatlan hasznát hozó szellemi műhelye.

Tőlünk azután eljárhat, a kinek úgy tetszik, a heidelbergi, oxfordi, vagy párisi egyetemekre; mi meg leszünk nyugtatva, ha tudományt szomjazó ifjaink itthon is szerezhhetnek a korszellemnek színvonalán álló elméleti és gyakorlati tudományt, ha arra kedvök és szellemi talentumok van, bár családjaik vagyoni állapota szerény, s nem állhatná ki a külföldi híres, nagy egyetemek látogatására szükségelt költségeket.

Kolozsvári egyetem jöjjen el a te országod! s legyen méltó követőd és társad: a maros-vásárhelyi, vagy székelly-udvarhelyi mütani főiskola.

Pest, január 24. 1870.

(B.) A mai ülés rövid volt, már fél egykor eloszlott, mert két órára volt határozva gr. Bethlen Farkas Küküllőmegye felső kerületi képviselőjének temetése.

Pár nap alatt már a második áldozat, melyet a balál az erdélyi deák-párti képviselők sorából elragadt.

Gróf Bethlen Farkas azon kevesek közé tartozott, kik meggyőződésük mellett a közérdekért tenni képesek és készek is, és semmi áldozattal vissza nem rettennek, s épen ezért elhunytá következtében általános volt a részvétel.

Nyugodjanak porai csendesen!!!

Maga az ülés, a mint mondtam, csak rövid ideig tartott s épen enél fogva a budget tárgyalásában is csekély a haladás.

Nevezetesebb változtatások nem történtek. A baloldal részéről a felhozottak közül legnevezetesebb volt Irányi Dánielnak azon tudakozódása, ha valjon a catholikus püspöki székek megüresedése esetében elforduló intercalaris jövedelmek hová fordíthatnak, miután sehol a budgetben ezen czim alatti bevételeknek nyomát nem látja.

Igen természetes, miszerint a pénzügyminiszter nem is felelhetett mást, mint azt, hogy az ő keze alá ilyenmü jövedelmek be nem folytak.

Némelyik e tárgyat a cultusminiszteri budget tárgyalására kívánta balasztani, mások megint már most el kívánták határozni, miszerint az ilyenmü jövedelmek ezután folyanak a pénzügyminiszter kezébe és számadása alá.

Azonban a többség ezen, a tényleges budget tárgyalásához szorosban nem tartozó s nevezetes elvet magában foglaló kérdést külön kívánta, egy e célra kiütött napon tárgyalás alá vétetni.

Belügy.

Az országgyűlési bankbizottság f. hó 23-án tartott ülésében abban állapodott meg, hogy kis bizottságot küld ki a szakemberek elébe adandó szakkérdések sorozatának elkészítésére. E kis bizottságba megválasztottak: Csengery Antal, Simonyi Ernő, gr. Zichy Ferenc, gr. Zichy Nándor és Trefort Ágost. A kidolgozandó szakkérdéseket nyilvánosan közlendik, hogy így mind a szakemberek, mind a közvélemény tájékozva legyenek. Továbbá elfogadtatt azon indítvány, hogy a bizottság tanácskozásai nyilvánosak legyenek, ha t. i. közlős tartatik, mikor is a hivatalos gyorsírók és a nagyobb politikai lapok tudósítói jelen lehetnek; az előkészítő magán értekezletek azonban zártak lesznek. Azon kérdés felett, képviselve legyen-e a tanácskozásokon az osztrák nemzeti bank és miként, még nem került szönyegre.

Az erdélyi részekből való képviselők f. hó 24-én értekezletet tartottak Eber Nándor szállásán a felett, hogy az erdélyi kir. tábla bírái számára a magyarországiakéval egyenlő fizetés indítványoztassék. Felhozott e kívánat jogosultsága mellett az is, hogy a tanfelügyelőknek egy is egyforma fizetésük van. Hoszasb vita után abban állapodtak meg, hogy az igazságügyminisztérium illető rovatának tárgyalása alkalmával egyik erdély-részi képviselő az erdélyi részekben működő bírák fizetésének felemelését indítványozandja.

Országos népnevelési egyesület alakítása érdekében f. hó 22-én értekezlet tartatott az országban helyiségekben Somssich Pál elnöksége alatt; jelen voltak Türr Albert, Irányi, D. Nyáry Albert, Gönczi és Kápolnai.

Népnevelési ügy.

Udvarhelyszék, január havában, 1870. —

Örvendetes jelenség, hogy a mint a népoktatás ügyének lelkesült bajnokai szervezkednek, s a számukra kijelölt téren működni, előrehatolni törek-szenek — a sötétség ragadozó madarai mindinkább odúkat keresik.

A népnevelésügyi országos mozgásnak megindulása óta, Udvarhelyszék szintén nem késett mozogni e téren. Kezdetben azonnal általános népnevelési-egyletet alakított. Később egy fő-reáltanoda és egy tanító képezde s ezzel kapcsolatos minta elemi iskola eszméjét melegen karolta föl s létesítéskére jelentékeny áldozatokat hozott. A felsőbb népiskolák eszméje örvendetes lendületet kezd nyerni. Iskolai tanácsa sokat ígérő működésben van. Egy szóval: elkövetett minden lehető a göröngyös út egyengetésére; s nem egy lépést tett a végre, hogy a bűnös mulasztásból származott hibákat jóvá tegesse.

Mindemellett még korántsem vagyunk túl a kezdet nehézségein. Sőt — különösen a közegei iskolák ügyében — ha nem is leszünk még a jó Isten tudja meddig — annak oka kizárólag a túlhajtott felekezeti scrupulositasokban keresendő, melyek a különben is létező akadályok leküzdését felette nagyon megnehezítik.

A különböző felekezetek már évtizedek előtt, közvetlen tudomással bírtak alsóbb osztályú keresztény hiveik szellemi életének elszomorító állapotáról. Számos jelesük ismerte a külföldi, jelesül a németországi népoktatási újabb mozgalmakat. Csak Pestalozzi föllépte óta hányszor hangzott füleikbe: népnevelés jöjjön el a te országod?! és — avagy nem kiáltószó maradt-e a pusztába? Pedig bizony, bizony volt idő elég, midőn senki sem állta útjokat. S ugyan mit tevének? A kérelhelten és egyszersmind kedvezőtlen statisztikai adatokra, pirulás nélkül gondolhatnak-e?

Ekkora tehetetlenséggel, ily vétkes mulasztással szemben, ma már nagyon középkoriason veszi ki magát a vakbuzgóság és felekezeti conservatismus azon elkeseredett törekvése, mely ütökopott hagyományaihoz, keresett ürügyek alatt, a népnevelés terén tovább is konokul ragaszkodni, tüzte ki diestelen föladatául.

A haladás szellemének korszerű követeléseit egy időre még el lehet itt ott odázni; vala-

mint elhúzza-halasztja liquid tartozásának pontos törlesztését a rossz adós; de a mi halad, el nem marad; a mint minden mulasztás, úgy az e téren nyilvánuló keneteljes szűkebbülés is minden bizonyonyal megboszlandja magát.

Nem egy csalhatlan jel mutat arra már is, hogy a különböző nyájak, pástoraiak botjának intéseire nem figyelve, proprio motu életőbb, üdítőbb szellemi táplálék után sóvárognak. És ugyan ki tartóztatja föl ebben őket?

Senki sem!

Mert ez az alkotmányos szabadság, a democraticus institutiók postulatuma, melyeknek hívei — átérten a kor komolyan intő szavát — önként sorakoznak a szétbontott zászló alá; önként lépnek véd- és dacszövegetre, közös ellenségük a — tudatlanság legyőzésére. És várjon bár nagy küzdelem reájuk, de fényes diadaluk bizonyos. Iskola-tanácsunk mult év decz. 28 dikán tartotta második rendes ülését.

Elnök mélt. Antalffy Károly tanfelügyelő, sőtét színekkel esztélő a népoktatás ügyének hazánkban s jeleül vidékünkön észlelt kezdetleges állapotát; felsorolá az akadályokat, melyekkel saját magának és az iskolai tanácsnak pályájukon megküzdendőik kell; körvonalozá az utakat és módokat, melyek által, és az irányelveket, melyek mellett népoktatástunk primitív állapotából kiragadtatván, a mai kulturai kívánalmak magaslatára emelhetők; és kijelenti, hogy jelen viszonyaink között, eltekintve azon vádaktól, a melyek egy részről a községi, más részről a felekezeti iskolák ellen, a napi sajtóban úgy, mint társadalmi téren közösen fülhalmoztatnak, ő nem annyiban az iskolák minőségét, mint inkább azoknak az 1868 ki 38 dik t. cikk kívánalmait szerinti beállítását tekintti főfeladatának.

További előterjesztése szerint, a 97,551 lakossal bíró Udvarhelyszék népnevelési viszonya az 1868/9 ki iskolai évben a következő arányokat tünteti fel: község van 134, ezekben iskola 149, iskolatantó 172, tanköteles gyermek felekezeti és nemi különbség nélkül 17,004, ezek közül 68/9-ben iskolába járt 7714, tanításban nem részesült 9230 és így felélél jóval több. (1. §.)

A tanköteles gyermekek számárányát az iskolák és tanítók számával összehasonlítván, kiderül, hogy egy iskolára 114 és egy tanítóra 99 tanuló jutna; és hogy a törvény kívánalmainak sem az iskolák, sem a tanítók számát, mint szintén az iskoláztatást illetően nincs elég téve. (34. §.)

Ezenkívül az iskolahelyiségek, sem az épületek, sem a felszerelés tekintetében, nemcsak hogy a czélzártság, de sőt a legkorlátoltabb szükségesség igényeit sem elégítik ki. (27. §.)

A tanítók pedig egyáltalában nem allanak a szakképzettség azon színvonalán, mely a népoktatási törvények által czélzott eredmények valószínűsítését követelhetné.

Ime, ez volna tehát körvonalokban az udvarhelyszéki népoktatás megdöbentő képe! ez azon elszomorító állapot, mely a szék gyermekeit, leendő polgárait jóval nagyobb számban, minden nevelés, oktatás nélkül engedi az élet küzdelmes terepre kilépni!

Itt a határvonal, itt a Rubicon, melyen túl a honarulás, a pokol következik! Hanem vigyázzatok! mert a ki a pokollal szövetkezik, azt az ürdögök utóvégre is elviszik. Luther tintatartójával kergette el. Ti a nevelés oktatás ügyének lelkes fölkarolása által menekülhettek meg tőle.

Megfeszített, lankadatlan tevékenységgel, hangya-szorgalommal a mulasztás meg jóvá tehető. A közönség támogatásában, az iskolatanács ügybuzgalmaiban nincs hiány. És ha egyes községek fil-lérekedéssel, confessionális ámtások tekintetéből, egyes szülők pillanatnyi érdekek miatt és a különböző felekezetek egyház- és tanbátóságai, a községek- és szülőkre hárosan visszaható ajtatos szemforgatással, eget, csillagokat kereső jészuita arczczal — vagy tétlenségben keresnének menekülést az égő haj elől, vagy minden lépten-nyomon akadályokat gördítenének a népoktatás útjába tovább is: akkor sincs okunk kétségbe esni; mert az üző ámtások kora e téren is lejárt; a tanügyi reformok ellen minden protestáció nevelés tárgya lett, s épen azért a siker csak idő kérdése már. A naponta szaporodó nemes példák delejes vonzerejének jótékony hatása mindenfelé észlelhető.

Fölvetetett azután a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak azon leirata, melyben véleményes jelentést kíván arról: vajjon szükséges-e a székünkben tényleg működő nem okleveles tanítók számára egy ideiglenes nevelés-oktatási tanfolyamot a nyári szünet tartamára megnyitni?

Az e kérdésben fölmerült észrevételek végleges megállapodást nem eredményeztek. Egy öt tagú bizottság tehát oly utasítással küldetett ki, hogy az erre vonatkozó szükséges adatokat beszerelve és a kérdést minden oldalról részletesen megvitattatva, az idei január 25 dikén tartandó rendkívüli ülés elébe torjesszen véleményes jelentést.

A ki tudja, hogy nálunk rendes képezdei oklevéllel bíró tanító egy sem található, az kétségen kívül, az ilyen mozgó tanfolyamok létesítésére fog szavazni.

A mi engemet illet, én ezt két okból nem tehetem. Először azért, mert — miután a létező körülmények között ilyen tanfolyamok csupán tele-

kezeti nem-okleveles tanítók számára nyitthatnak (helyesebb capacitatio előtt meghajlok s a szükségességet sem vitatom), nem hiszem, hogy a kormány ezen esetben a költségeket fedezni kész legyen? És miért is? A különböző felekezetek, midőn az iskolatörvényrel szemben tübhajtott oppositionális álláspontot kívánnak elfoglalni, ugyanakkor egyszersmind ezen hadjárat költségei fedezésére is el kell készülvén lenniök; s épen azért könnyen megeshetnék, hogy csupa következetes-ségből, még a netalán hormányköltségen nyujtandó alkalmat is visszástítanák.

Aztán, másodsor, az ily kivételes állapotban levő tanítókról a törvény 133. § ben gondoskodva is van már.

„Azon nem-okleveles tanítók, a kik jelen törvény kihirdetésekor már hivatalban voltak, állomásaikon meghagyatnak ugyan, de kötelességük az iskolákat vizsgáló főhatóság előtt tanításbeli jártasságukat és ügyességüket igazolni. A kik ezt igazolni nem tudják, a nyári szünet alatt a legközelebbi képezdében póttanulásra kötelezethetnek.“

Udvarhelyszéken az iskolákat vizsgáló főhatóság tudom. Másfelől, a törvények után, erő meggyőződésünk, s úgy hisszük, nem is csalódunk, hogy legközelebbi öszön tanító képezdék is megnyitattik. Ily körülmények között mozgó tanfolyamok rögtönzése, ideiglenes létesítése, alig lenne czélra vezető.

Az elemi népoktatási bizottság javaslatai folytán, az iskolák szellemi és anyagi állapotának javítása tárgyában több czélzárú intézkedés életbe léptetése határozatott el. Ezen s még több kisebb jelentőségű tárgyak elintézése után, elnök az ülést bezárta.

r. l.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése jan. 20-kán.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Majláth István, Széll Kálmán.

A kormány részéről jelen vannak: Andrássy Gyula gr., Bedekovich Kálmán, Eötvös József b. Festetics György gr., Gorove István, Lónyay Menyhért miniszterek.

A jegyzőkönyv észrevétel nélkül hitelesítettik.

Elnök: Bemutatja Közép-Szolnokmegye közönségének kérvényét a zárdák és kolostorok eltörlése tárgyában. Nógrádmegye közönségének feliratát az Eszterházy képtárnak országos költségvetési megvásárlása iránt. Ugyan-e tárgyban Sárosmegye közönségének feliratát. Kraljevica tengerparti város képviselőinek kérvényét, hogy a károlyvár ünnepi vasút kiépítésénél tekintetbe véssék Kraljevica kikötő. Mindkét kérvényi bizottsághoz utasítottak.

A főrendiház elnöke az országos levéltárban 12 törvénykezések megőrzés végett történet elhelyezéséről 2 drb elismervényt küld át.

A képviselőház levéltárába letéttik.

Gorove István kereskedelmi miniszter: Van szerencsem egy kérvényt benyújtani, a melyben árvamegyei községek a kir. törvényszékek Alsó-Kubinból Túrdozsinba leendő áthelyezését kérelmezik.

A kérvényi bizottsághoz utasítottak.

Tisza László következő két interpellációt intézi az igazságügyminiszterhez:

I. Miután hazánkban királyhágón-túli részben az osztrák sajtótörvények tartatnak fenn maig is; miután ennél fogva az ottani napi sajtóról a praeventív censura bilincsei maig sem vették le és egyetlen hírlapi számot sem hordathat ki kiadója a nyomdából, mielőtt azt a hatósági elnök átnézve, a szétbontást megengedné; miután a lapok különböző ok, vagy ürügy alatt már egészen kész kinyomott állapotban nem egyszer le is foglaltatnak; miután a királyhágón-túli részben még a lap-cautiót sem lehet fekvő birtokrai betábláztatás által biztosítani, de az okvetlen készpénzben leteendő, meg lévén győződve, hogy a kormányban sem lehet czélja a napisajtó ügyet a törvény hatalma helyett egyesek szeszélyének vetni alá: tisztelettel kérdem az igazságügyminiszter urat: 1. Szándékozik-e mielőbb oly törvényjavaslatot terjeszteni a képviselőház elébe, mely azt. István birodalma egész területén, és így a Királyhágón tal is végleg eltörlje a lap-cautió intézményét? 2. Szándékozik-e addig is, míg a ház a cautió eltörlését elhatározhatná, a háztól nyert szabadságnál fogva, és a ház színe előtt már többször tett ígéreteinek megfelelőleg megszüntetni a Királyhágón tal a törvénytelen sajtó-rendeletek érvényét; feloldani az ottani napi sajtó a praeventív censura bilincseiből, szóval kiterjeszteni oda is a hazai sajtótörvények hatályát.

II. Köztudomású dolog lévén az, hogy oly, többnyire rendezett tanácsosai bíró községek, városok, melyekben urbéres viszony soha sem létezett, mind eddig nem tagosítottak, hiában mutatják ki, hogy ezt a határban fölbirtoknak a fenálló szabályokban követelt része öhajlja, mert az ilyen kereseteket a törvényszékek nem fogadták, azt állítva, hogy a tagosítás tárgyában fenálló szabályok ily helyeken tagosításról nem rendelkezve, ily helyeken tagosítási perek meg nem indíthatók, tisztelettel kérdem az igazságügyminiszter urat: 1. Van-e tudomása a törvényszékek ezen eljárás-

sáról? 2. Ha a fenálló tagosítási szabályok szerint ily helyeken tagosítás csakugyan nem véroghajtható, szándékozik-e és mikor oly tjavaslatot terjeszteni a képviselőház elé, mely megszüntesse azon eddig is sok kárt okozott anomáliát, hogy a tagosítás épen ott kivihetetlen, hol arra a legnagyobb szükség van?

A képviselőház ezek után napirendre tér.

Napirenden van az államköltségvetés feletti részletes vita; illetőleg a miniszterelnökség költségvetése.

A 6 ik pont: Irodai és házi szükségletek és utazási költségek, és pedig: a) átalány az előzői iroda részére 12,000; b) átalány a sajtó osztály számára, irodai szükségletekre, lapok és egyéb költségekre 12,500 ft.; c) átalány a központi fordító osztály számára 9000 ft. — Elfogadtatik.

Ezen pont b) tételre felett nagy vita támadt. Majd a 7-ik pont: hivatalos távirati sürgönyökre 3000 ft.; továbbá a 8 ik pont: jutalmazásokra és segélyezésekre 1200 ft., változatlanul elfogadtatott.

Tárgyalásra került ezután a rendelkezési aljára szánt 120,000 ft., mely ismét nagy vitát idézett elő.

A vitában résztvettek: Tisza Kálmán, Berzecezy László, ellene; mellette Horváth Sándor, Madocsányi Pál. Szóltak még ellene Bobory, Simonyi, Vukovics Sebő, ki a tétel szükségletét világosan kitérteti kívánja; mindaddig, míg az nem történik meg, bár a ministerium hazafisága s becsületességében legkevésbé sem kételkedik, azt nem szavazza meg.

Szlávy József beszéde kezdetén felemlíti, hogy gyakran mondának beszédek, nem ugyan a képviselőház, hanem a nagy közönség számára. Nem hiszem, hogy a képviselők között csak egy is volna, ki nem tudná, hogy ezen rendelkezési tétel mire való. Ha tehát ezen összeg megszavazásánál beszédek tartatnak, úgy nem a képviselőház, hanem a közönség részére tartatnak.

Szólok fejtegeti ezután, hogy mi czélja van tulajdonképp a rendelkezési aljapnak, s kérdi a képviselőházat: vajjon abban a véleményben van-e, miszerint ezzel a rendelkezési aljappal a kormány azt akarja tenni megadni, vajjon felségservéteket követnek-e el a csapásokban, avagy kármiket fizetnek-e a végezt, hogy tudják meg, mik történnék az egyes családokban; vagy talán a legközelebbi választásoknál kormány pártoló képviselői keresztülvitelére? Ugy hiszi, hogy a kormány tagjainak multja egészen ellenkező bizonyít; de sokkal csekélyebbnek is tartja a praeminimált összeget, sem hogy azzal az említettek közül csak egyet is egyközlöni lehetne, s egész bizalommal kérdi a képviselőházat, ugyan hány képviselőt lehet 120,000 frral megválasztani. (Derültség)

Mivel tehát az ellenzék részéről is a ministerium hazafisága s becsületessége iránt bizalommal vannak, szólok kijelenté, hogy ezen különben is csekély rendelkezési aljapra ajánlt összeget megszavazza.

Schwarz Gyula után, ki a tételt nem szavazza meg, feláll

Deák Ferencz: T. ház! (Halljunk! Halljunk!) Főlőlegesen tartanám e tárgy felett hosszas okoskodásokkal élni. Előtte a dolog igen egyszerű. Ez a szabad rendelkezési, vagy mint némelyek nevezik, titkos pénzalap oly tárgy, melyet nem azért, mert a ministeriumot bármilyen tekintetben dotalni akarnak, hanem azért, mert minden államéletben vannak költségek, melyeket sem előre meghatározni, sem utólagosan, mint a magyar ember szokta mondani, dobra tűni nem lehet, — a parlamentaris monarchiában mindenütt egyik vagy másik czim alatt megszavaztatik. A hol és a mig virementek voltak, ezen alapot inkább el lehetett tenni kerülni, de bizony nem olyan módon, melyet én helyesnek, czélzárúnak tartanék, t. i. egyes pozitív tételekre nagyobb összegeket szavaztatnak meg és virement utján fordítják az oly költségek fedezésére. Sokkal egyszerűbb, világosabb és őszintébb azonban, ha a ház az összeget meghatározza, mely ily rendelkezési alapot képez és a ministerium discretiojára bizza, hogy csak is oly czélokra fogja fordítani, a melyekre az államkormányzat szükségli. Minden parlamentben, minden törvényhozásnál a költségek kevesbitése és az adózó nép lehető kimélete a főtekintet a költségvetés megállapításánál, és mindamellett más országok sem menekülhettek meg ezen teheröl, mert azt szükségességek tartották. Igaz, a mit előtte szóló képviselő ur mondott, hogy Angliában a miniszterek könyvvé vezetik minden ilyen kiadásokat. De felfezsem, hogy azt itt is megteszik, és pedig két okból; — először azért, mert azt a rend megkívánja, másodsor azért, mert mindegyik biztosítva akar lenni egyes emberek azon vádjá ellen, hogy magának tartotta a pénzt; hanem Angliában, a mint a képviselő ur szintén elismerte, a parlament soha sem kéri elő a könyvet, és a ministerium azt soha sem adja elő. És ez természetes is, mert azon eszmében, hogy titkos költségek, benn van az, hogy nem adhatók a nyilvánosság elé. A kérdés tehát az, hogy szerencsebb helyzetben vagyunk-e mi, mint más országok, Magyarország nélkülözheti-e azon szükséges költségeket, melyeket más parlamentaris országok rendszeresen megajánlanak. Véleményem szerint nemcsak az uom áll,

hogy szerencsebb helyzetben vagyunk-e tekintetben, hanem ellenkezőleg az áll, hogy kedvezőlenebb helyzetben vagyunk. Nem akarok részletekről szólni, általában említem meg csak, ki nem tudja, hogy nekünk, fájdalom! számos ellenségeink vannak. Ez ellenségek nem épen az államhatalmak nevében lépnek fel, hanem hogy fellépnek, és mindenféle eszközökkel, pénzzel is: erről talán több van tudva, mint a mi gyapura szükségessége; adatok is lehetnének talán felhozhatók, melyekbe azonban nem bocsátkozom. Bármely módon támadatik meg valamely állam vagy annak consistentiája, annak belszervezete, megtámadatik gyakran nem azok által, a kik ezen államnak tagjai, polgárai és annak dolgaihoz hozzászólnak joggal és szabadon, hanem mások által: az ily megtámadások ellen védelem szükséges. Kérdem, mi a természetes védelem minden fondorkodó titkos megtámadás ellen? Fegyver, ágyu, az ellenszer? Ez bizony nem képe véleményeket megszerezni, agitációkat, értem az ellenségeskedéseket itt az országban, erőszak nélkül meggátolni. Azonkívül sok ember van, a ki mult érdeménél fogva is segélyezést érdemel, és nyíltan az államköltségvetésbe föl nem vétetett és föl nem is vehető. Nem akarok senkit nevezni, de tudjuk t. ház, hogy sokan vannak, nem e házban, hanem az országban, üzevgyek, elnyomordottak, kiknek néha ily segély bizony nagy fontosságú és morális hatású. (Helyeslés). Mindezek a rendelkezési aljából kerülnek ki. A dolognak másik oldala pedig az, hogy megválogatja az ember azon embert, a kire a rendelkezési alapot bizza oly módon, hogy az ő discretiojától függ, hogy azt mire használja. Igen, de épen azért, mert mi megválogatott emberekre akarjuk azt bizni, t. i. Magyarország kormányát vezető miniszterekre, teljes hitem: meggyőződésem az, miszerint ők ezen pénzalapot egyedül szükséges, és az országra néve hasznos czélokra fogják fordítani, hogy azzal soha semmiféle alacsony czélokra működni nem fognak: épen azért állnak, helyzetük, személyük iránti bizalommal merem reagok bizni ezen összeget. Én tehát a rendelkezési aljap általában véve szükségességek tartom, annak megszavazását pedig a jelen ministeriumnak, épen azon bizalomnál fogva, melylyel a ministerium iránt én is viseltetem, igen szívesen teszem; és e szakasz elfogadása mellett nyilatkozom. (Élénk helyeslés).

Henszli man Imre felemlíti, hogy az 1849-iki ministerium sem birt ily rendelkezési aljappal, ugyanazért most sem szavazza azt meg.

Pulsky Ferencz kijelenti, hogy ő az 1849-iki, ő Felsőge személye körüli miniszternek államtitkára volt, s az ő tudtával igenis birt ezen ministerium rendelkezési aljappal.

Csiky Sándor: A tételt nem kívánja megszavaztatni.

Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök felvilágosító beszéde után — melyet lapunk jövő száma hozand — a vita befejeztetett; több képviselő kívánatára a tétel felett névszerint szavaztak.

A névszerinti szavazás eredménye a következő: 431 igazolt képviselő közül: 169 igennel, 102 nem mel szavazott, távol volt 159, elnök nem szavazott.

Az ülésnek vége d. u. 2 1/2 órakor.

A képviselőház ülése jan. 21-én.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Majláth István, Jámor Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Festetics György gr. Gorove, Horvát, Lónyay, b. Bedekovich miniszterek.

A jegyzőkönyv észrevétel nélkül hitelesítettik.

Elnök: Bartha Lajosnak, nemes Felső-Hérmegye volt főbirájának s ott elválasztott országgyűlési képviselőnek halálát jelenti s úgy hiszi, a t. ház érzelmét fejezi ki, midőn nevében, a gyászos esemény fölötti fájdalomunkat nyilvánítja (Helyeslés), félkérve a t. ház tagjait, hogy a mai napon délután 3 órakor törtéendő temetésre megjelenni sziveskedjenek.

Van szerencsem bemutatni Liptómege közönségének feliratát, melyben Kassa városnak a kassa-oderburgi vasutvonal kiépítése tárgyában beadott kérvényét pártolja.

Liptómege közönségének feliratát, melyben Buda városnak Fiumének Magyarországhoz visszacsatoltatása iránt beadott kérvényét pártolja.

Szatmármegye közönségének feliratát a szamosvölgyi vasutvonal tárgyában.

Ezenkívül beadott egy magán-kérvény Ugron László képviselő által, melyben Szőcs Sámuel, Komárom városban szenvedő fiauk legmagasabb kegyelem utján megszabadulását eszközöltetni kéri.

Királyi Pál benyújtja Melyes Belizár nagy-marosi jegyző, mint a galádi pusztára települni szándékozik megbizottjának kérvényét, melyben ő alázatosan esedezik, méltóztatassék az országgyűlés a pénzügyministeriumot felhatalmazni, hogy a nagy-kikindai kincstári uradalomhoz tartozó galádi pusztát 600 felhatalmazói részére eladhassa.

Henter Géza Oláhfalva kiváltságos mezőváros közönségének kérvényét nyújtja be, melyben a városi törvényszék megszüntetésével Udvarhelyszék egyik járásbíróságának székhelyét Oláhfalva áttétetni kéri.

Gonda L. interpellál a vízárak által okozott károk tárgyában.

Elnök: Közzöltetni fog a belügyminiszterrel. Wahrmann Mór, Csérei Lajos és Wodianer Albert urak nevében benyújtja a magyar korona területén létező műemlékek közgyűlésének kérvényét.

Ezen kérvény a kérvényi bizottsághoz tétetik át.

A képviselőház ezek után napirendre tér.

Napirenden van az 1870 ki költségvetés felletti részletes vita, még pedig a megállapított sorrend szerint: a Felsőké személye körüli ministerium költségvetése tárgyában.

Ifj. Zichy József gr. előadó: T. ház! A mennyiben általában észrevételek is vannak, a t. ház engedelmével bátor lesznek azokat talán előlegesen felolvasni. (Olvassa az állandó pénzügyi bizottság jelentését az ő Felsőké személye körüli ministerium költségvetése tárgyában.)

Hosszas vita után az ő Felsőké személye körüli ministerium költségvetése 71,000 forintban elfogadtatott.

A képviselőház ezután a pénzügyministerium költségvetése tárgyalására tér át.

Elnök a tanácskozás könnyítésére nézve azon előterjesztést teszi, hogy a képviselőház ezen roppant nagy költségvetést ne pontonként, hanem rovatonként tárgyalja.

A képviselőház ezt elfogadja.

Pulszky Ferenc előadó kijelenti, hogy az állandó pénzügyi bizottságnak a pénzügyministerium költségvetésére nézve nincs semmi megjegyzése.

A vitában részt vettek Tisza K., Lónyay, Csengerly, Deák Ferencz és többen; az eredmény, hogy a költségvetés a 9-ik rovatig elfogadtatott változatlanul.

Andrássy Gyula gróf miniszterelnök beszéde.

(a képviselőház jan. 19-iki üléséből.)

T. ház! Ne méltóztassanak azt, hogy én csak most kelek fel, a tárgyra válaszolandó, úgy venni, mintha én elismerném mindazt, mi ez alkalommal előttem állításként mondatott; hanem méltóztassanak azt azon körülménynek tulajdonítani, hogy én meg voltam lepve azon discussio által, melynek példáját más parlamentekben hiába keresnők. Hogy azon kérdés intézetett volna valamely miniszterhez: mily viszonyban áll egy vagy más megnevezett egyes laphoz, ennek példáját nem tudom, nem ismerem sehol. (Helyeslés jobbról.) Meg vagyok győződve, hogy az illető miniszterek azon előnyvel fognának élni, hogy nem válaszolnának.

Két kérdés intézetett hozzám. Az egyik kérdés, a melyet Debreczen város t. képviselője tett, hogy t. i. az a 12,500 frt mire fordították? Azon célra fordították-e, melyet néhány szóval jeleztem, midőn először volt szerencsém felszólalni.

Ezen első kérdésre vonatkozólag bátor vagyok válaszolni, hogy igenis ezen 12,500 frt, úgy mint a számadásokból kitetszik, egyenesen és egyedül azon célra fordították, mely meg van nevezve, melyet mind Várady Gábor képviselő úr, mind pedig t. barátom Szilágyi tovább is részleteztek — t. i. a közvéleménynek előkészítésére, a külföldi lapoknál néha téves vélemények helyreigazítására, szóval oly cselekedetek, melyek ellen senkinek kifogása nem lehet. — A 12,500 frt erre és semmi egyéb nem fordították. Van egy másik kérdés, melyet egy t. képviselő úr tett, a melyre nézve, mint előbb mondtam, igenis jogomban van kikerülni a választ, arra nézve t. i., vajjon a kormány soha sem segélyezett-e lapokat, a melyek az ő nézeteit védelmezik? Én arra válaszolhatnék talán azzal is, hogy nem, és ekkor meg vagyok győződve, hogy el is fognák hinni (Igen! balról), de akkor nem azt mondanám, a mi való (Zajos éljenzés balról) és ez a közélet azon áldozatai közé tartozik, a melyeket elvállalni nincs szándékomban, — t. i. azt állítani, a mi nem való. (Éljenzés.) De ha ebből azt méltóztatik kivonni, hogy a nevezett lapok a kormány által subventionáltak, vagy annak szoldájában állanak; ha ebből még azt méltóztatik kivonni a t. képviselő úr, hogy az szégyen, gyalázat azon lapokra nézve, — méltóztassék megengedni, hogy én ép oly őszintén szóljak és azt mondjam, hogy ahoz sokkal több erkölcsi bátorság, sokkal több valódi feladózás és hazafiság kell bizonyos időben az igazat megmondani, a helyes elveket felállítani, mint ahoz, a mi nálunk a sajtó egy része tesz. Nálunk ugyanis van egy egész osztálya a sajtónak, mely a legaljasabb szenvedélyekhez fordulva (Zajos helyeslés a jobbon), kétségbe és veszélybe hozza mindazt, a mi nem egy párt, hanem minden párt, és becsületes ember érdekében áll, hogy kétségbe ne vonassék. Én meg vagyok győződve, hogy ha módomban volna, itt a ház előtt bizonyos lapokat felolvasni, nem azokat értem, a melyek magasabb osztályokhoz vannak intézve, hanem a melyek a nagy tömeg közé ingyen szórtnak: (Élénk helyeslés jobbról a ház mind a két részéről azt mondanák — ha ingyen nem találkozik, aranyért és pénzért kell teremteni organumokat, melyek ezen, semmi aljástól vissza nem rettenő organumok vezedelmes tendenciái ellen működjenek (Zajos helyeslés és taps jobbról) oly elvek ellen, a melyek mellett, ha elterjednének, nemcsak

a mostani, hanem egyáltalában semmiféle kormány meg nem állhat és a mely elvek a törvény és rend fogalmait felzavarják azoknál, a kiknek nincs módjukban felvilágosítást találni sem más organumokban, sem saját méltóságukban. Hogy a kormány, ha valamit tett, főleg ezen irányban működött, bizonyítja az, hogy a kormánynak nincsen oly felhatalos organuma sem, hol egyszerű nyilatkozatot felvétesse, mert az egyik lap pártkülönb, a másik ellenzéki, de saját organuma nincsen, a mi talán egy kormánynál sem fordul elő. (Felkiáltások balról: a „Budapesti Közlöny.”) Meg vagyok győződve, hogy oly kormány ellen, mely minden tetteivel abból indul ki, mit a törvény, saját lelkiismerete és a közérdek megkíván, irhatnak a mit akarnak, igazolni fogja a jövőendő mindenesetre és valószínűleg a jelenkor is. (Helyeslés jobbról.)

Nem azon lapokról szölok tehát, melyek a mivelte köztársaság kezei között forognak, — ezek ellen subventionált lapokra szölok nincsen; hanem igenis bátran kimondom azt, hogy szükség van organumra (Jobbról: ugy van!) és pedig nemcsak egy párt, hanem minden józanon gondolkodó embernek szempontjából, azon veszedelmes irányu lapok ellen, melyek igen nagy számban osztogattnak ingyen — és a melyek iránt, ha én interpellálnék: honnan kerül az arra szükséges pénz — talán senki sem fogna válaszolni. (Élénk helyeslés jobbról. Felkiáltások balról: Melyik lap az?! Jobbról: „Igazmondó!” Balról: „Hirmondó!”)

Visszatérve a kérdésre, azt nem mondhatom, hogy a kormány, midőn ily értelemben saját irányát védő vállalatok keletkeznek, azokat nem segélyezte egyes (közbeszólás balról: Tehát mégis!) esetekben; de abból, hogy egy vállalat segítést, nem következik, hogy azon lapok subventionált lapok legyenek ma is. (Közbeszólás balról: hogyné következnék!) Ha tehát következik, méltóztassék a számadásokban erre nézve akárhol összeget fölfedezni. (Felkiáltások balról: Szép kibúvás!) Nem akarok kibújni oly tételek háta mögött, melyekre nézve igen helyesen fognak mondani, hogy nem ez a kérdés (helyeslés balról), hanem az a kérdés, hogy subventionáltak-e az országgyűlés által az ország közérdejléire megszavazott költségek, igen, vagy nem? Erre nézve vagyok bátor kimondani, hogy nem. (Tetszés balról.) Ha tette, ha subventionált lapokat, — honnan jönnek és milyen természetűek azon összegek? arra nem felelek; hanem, hogy abból, mit az országgyűlés az ország közérdejléire megszavaz, nem tette, azt mondhatom. (Éljenzés jobbról.)

Pulszky Ferencz beszéde

a képviselőház jan. 18. ülésében.

(Folytatása és vége.)

Nem irigylendő azoknak sorsa, kik így ellátják az ország ügyeit. Ők legalább elismerést érdemelnek, nem pedig azt, hogy itt gony tárgyává tessenek. (Nevetés a szélsőbalon.) A központi költségeket is nagyoknak mondják. — Meglehet, hogy valóban nagyok, meg lehet, hogy lehet valamit megtakarítani. De felszólítom a pénzügyi bizottság melyik tagját, akár ezen oldalra, akár a másik oldalra tartozzék, számítsa ki, mennyire megy itt a lehető megtakarítás. Én ezen fáradságot megtetem és utánanézttem, hogy ha mindent lerovunk, mennyit lehetne megtakarítani, hogy ha minden hivatalnokot arra szorítunk, hogy reggeltől estig folyvást dolgozzék, mint a gép, és azt taláim, hogy ha a lehető legnagyobb megtakarításokat tesszük is, hogy ha olyanokat is levonunk, a miket senki sem mer indítványozni, ezen összeg nem lesz több mint 200,000 frt, t. i. ugyanannyi, mennyit mi igen szívesen és részemről a legkészségebb hozzájárulás mellett, oda ajándékoztunk egy pár journalistának azon célból, hogy adó ne legyen a tudományokon és a tudományok terjesztésén. Tehát csak ennyi, a mit meggazdálkodóknak; de a deficiten ez nem fog segíteni, ez meg fog maradni, meg, mint azelőtt volt. Mert itt nem százazerekről, hanem milliókról van szó. Igen, de ezen deficit honnan ered tehát? természetesen, ha arról az oldalról jó a megtáadás, a deficit nem eredhet máshonnan, mint a közönséges alaplól. Legyen szabad véleményemet e tekintetben kimondanom. Atyámtól mindig azt hallottam, a legsoványabb kiegyezés is többet ér, mint a legkövérebb per, és hogy ezt csak azok szokták siratni, és azok szokták megakadályozni, kik mint prókátorok élvezik a kővér falatot.

Én meg vagyok győződve, hogy mi is ezen kiegyezésnél sokkal jobban jártunk, mintha az anarchiát meghagytuk volna. (Élénk helyeslés a jobbon.) Azok, kik azt hiszik, hogy az anarchiából több hasznat várhatnak az országra, azok vélekedését semmiképen nem osztom. (Helyeslés jobbon.)

Én azt tartom, hogy ezen kiegyezés lett azon archimedesi pont, a melyről, ha azon megállunk, mindenesetre helyrehozhatjuk hazánk jólétét, mert az kezünkbe adta a magunk dolgát. (Helyeslés jobbról.) Ha azonban ezen archimedesi pontot folyvást bolygatjuk, ha azt mindig ingóvá akarjuk tenni, akkor természetesen sem erők, sem időnk nem lesz mindazon reformokat kivinni, a melyeket mindnyájan ohajtnak.

Egyébiránt kérdem, hogy tartozik a közönséges dolog a budgethez? Hiszen sem Francia,

sem Porosz, sem Olaszországnak nincsenek közönséges elveik, és mégis abban a bajban sülödnek, mint mi. Mert mondjuk ki, mi azon baj? semmi más, mint a felfegyverkezett békerendszer. Ez pedig nem a közönséges kiegyezés folyamánya, ez Európa szerencsétlen állapotában rejlik és csak úgy nyomja Francia, Porosz, Olaszországot, mint beuntunket. Igenis megvallom, hogy ez olyan seb, mit gyógyítani kell, gyógyítani szölkéses és én meg vagyok győződve, hogy míg ezen rendszer fennáll, addig boldoggá, gazdaggá Európa egy nemzete sem lesz. Én meg vagyok győződve arról, hogy ezen tervzetnek nincsen jövője; de állatom azt is, hogy ezen jelenleg mi sem segíthetünk, akár a delegatióban lesz szó erről, akár e helyen. Mert ezen csak akkor lesz segítve, mikor az egész nemzet fegyverben gyakorolva lesz, a mi egy pár év múlva fog csak megtörténni és a mikor Európában mindenütt a nemzetek fegyverben gyakorolva lesznek, akkor bízom minden nemzet józan eszében, hogy lassan-lassan a mostani rendszerről át fogunk menni a miliz rendszerre, azon egyetlen rendszerre, melyhez Európa jövője kötve van. Én csak egyéni nézetemet fejezem ki, és senki más nézetét nem mondok, de nézetem szerint, ha a mostani rendszer állandóan fog megmaradni, meg fogja rontani Európát és megrontja a monarchia principiumát és felépíti Amerikát, felépíti a republikát. Hallottam itt még több elleuetést. Hallottam például azt is, hogy bűnül rovatolt fel a pénzügyi miniszternek, hogy minden befektetésünk idegen pénzből kölcsönvétel útján történnék.

Meg kell vallanom, mikor ezt hallottam, nagyon megörültem, hogy nem vagyok miniszter; mert újra meggyőződtem, hogy egy miniszternek csakugyan lehetlen mindenkinek eleget tenni. Mert ha nem tesz semmit, akkor azt fogják mondani, hogy miért nem csalogatja az idegen tőkéket az országba, miért nem teszi hogy idegen föld jöjjön az országba és élénkítse, termékenyítse földünket, emelje virágzásra az ipart, kereskedést. Ha pedig megteszi, a mint megtette, és látjuk, hogy mennyire gyarapodnak vagyonaink, a hitel mennyire növekedett magyar intézeteinknél, akkor azt mondják, hogy ennek az idegen pénznek kamatját el fogja vinni a külföld, és az nem marad benn az országban; mintha bizony ez intézeteknek csak a kamatból, a részvények kamatjaiból volna nyeresége, mintha bizony a nyereség nem volna az, hogy itt, idegen pénzzel nagy tőkét teremtetünk, ezereknek, meg ezereknek munkát adunk, és az által a közjóletet gyarapítottuk az országban. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Nem a közös ügy tehat ennek a mi bajainak az oka, hanem oka bajainknak a felfegyverkezett béke systemája, ezen pedig változtatni azért nem lehet, mert az európai népek mindnyájan bizonyos solidaritásban élnek, és ép úgy mint nem függött egyikőtől vagy másiktól a felfegyverkezés, de kényszerítve volt ugyanazt tenni, a mit a szomszédja tett, nehogy elbukjék, ép úgy el fog jönni az idő, hogy a népek általános ohajtása kifejezését fog találni és a felfegyverkezés ép úgy meg fog történni, mint megtörtént a felfegyverkezés.

Hallottam másrésztől némely előterjesztéseket, melyekről egyik t. tagtársunk, a ki azokat előadta, maga is azt mondá, hogy csak gondolat-ébresztés végett hozta fel; hallottunk felolvasásokat közgazdaszati tanokról — meg kell vallani, abban a pillanatban azt hittem, hogy azok nem ide valók, de mai nap tökéletesen meggyőződtem arról, hogy ily felolvasások itt épen nincsenek helyükön kívül. Mert hallottam ma még oly közgazdaszati felfogást is, mely a táviradt ügy nézte, mint egy hasznos vállalatot, a melyből nekünk nyernünk kell, (Derültség) valószínűleg a postát is annak fogja nézni és valószínűleg azt fogja mondani, hogy ezen intézetek csak azért állanak fenn, hogy a nemzetnek jövedelme legyen belőlük, és nem tekintik azt, hogy azok a kereskedelem emelésére és az egyeseknek kényelmére szolgáljanak.

Ha már ily felfogásokat hallok, látom, hogy csakugyan szükséges ide a gazdaszati tanár. (Partós derültég.)

Hallottam azt is, hogy az egyik t. tagtársunk figyelmünket azokra fordította, a melyek a Lajtánul történnék, t. i. az ottani minister-crisisre; és megkérdézt minket, vajjon nem érdekel-e az beuntunket.

Igen is az bizony nagyon érdekel beuntunket; de mindamellett, hogy érdekel, még sem jogosít fel beuntunket arra, hogy akár jobbra, akár balra mi itéletet mondjuk felette, mert azon pillanatban, a melyben mi itéletet mondunk a felett, feljogosítjuk őket is, hogy ők is a mi dolgainkba beavatkozzanak; azt pedig e házban egy tag sem kívánja, hogy tárgyalassék a reichsrathban valamikor az, a mi történnik itt. (Helyeslés.)

Igen is érdekelhet beuntunket főképen annyiban is, a mennyiben — a mit nagyon sajnálók — a közös külügyminiszternek neve is ott felemleltetett, és azt hiszem, hogy ez azért történt — és itt ísmét csak egyéni nézetemet fejezem ki, mert ő az ottani reichsrathnak tagja, a mi az én individualis nézetem szerint nem egészen correct (Helyeslés.) Ezeket akartam általánosságban itten előadni és miután a nagy többsége a szölokoknak a pénzügyi bizottság jelentését a részletes vitaközlés alapjául egyenesen elfogadja, azt hiszem, hogy kár volna most tovább visszaélni a ház ülésével, és azért én is csak azt indítványozom, a mit a vitaközlés kezdetén egy pár szóval tettem, hogy fogadjuk el ezen jelentést a részletes vitaközlés alapjául. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

(csig.) Magyarország ezredéves államletének, 18 év múlva, tehát 1888 ban való megünneplésére s nagyszerű monumentális építkezések általi megörökítése tárgyában, egy szakbizottság küldetett volt ki, mely közlebről programját Pest város képviselöete elébe terjesztendi. A program kérvényel akar a parlamenthez fordulni, a végből, hogy a jubileum ügyét tegye az országgyűlés magáévé s szavazza meg az arra szölkéséit összeget akár egyszerre, akár részletenként és bizzan meg ez ügy vezetésével egy országos választmányt, melyben valamennyi Szt István birodalmához tartozó ország képviselve legyen. Magyarország minden törvényhatóságai felszólíttatnak, pártolják e kérvényt az országgyűlésnél; küldjenek egy felállítandó központi bizottságra képviselőket, illetöleg bizzák meg e részben parlamenti képviselőket; rendezzenek gyűjtéseket a jubileumra s koronként újítsák meg ez aláírásokat; a törvényhatóságok erejéhez, községyi vagyonához mérten szavazzanak megfelelő nagyságu összegeket. Pest város a mondotó célra azonnal 2000 frtot s a jubileum évéig évente 1000 forintot adjon, e telett bizottságot küldjen ki adakozások gyűjtésére. Az ezredéves ünnepprogramját, az illető emlékek felépítését illetöleg is, az országos bizottság állapítaná meg egyetértve a törvényhatóságok küldöeteivel.

(csig.) A királyi udvar — hir szerint — az egész téli idényt Budán tölti, hol több udvari bál van kilátásba helyezve. A tavasz kezdetén pedig azonnal Gödöllőre vonland.

* Az 1865-ki kolozsvári gyűlésről erdélyi körökben is ismert jeles gyorsírónk Könyvi Manó, ki most a magyar parlament gyorsírójának egyik főnöke, jövő hó 2-dikán tartja esküvőjét a bájós Rechtenitz Julcsa kisasszonnyal. Áldást, boldogságot a szép frigyre. Mi innen a távolból is küldjük öszinte szerencsekívánatainkat.

— Az erdélyi részek érdemes gazdaközönségéhez. Az első magyar közönséges „Állat-biztosító társaság”, mely egy millió biztonasági alappal rendelkezik, s elfogad biztosításokat: gazdasági lovak, szarvasmarhák, juhok (ezekre csak járvány ellen), sertések, kecskék, szamarak és őszvérekre, ugy minden járványok, egyes betegségek és balesetek, valamint tűz és vízveszély ellen, s a jutányos díjazabvány mellett, az illet tiszta nyoreményének 50 % jában részesíti biztosító tagjait; engem bizott meg az erdélyi részekben már fennálló, ugy az általam nem sokára felállítandó fő- és alügynökegek föfelügyeletével. Az erdélyi részek érdemes gazdaközönségét szerencsém van értesíteni arról, hogy én azon társulat képviselöete, melynek élén oly ismert nevű hazafiak és szakemberek állanak, mint Türr István alb., gr. Zichy Rezső, Mihálik János, Szaluszky Szilárd, oly czéliből vállaltam el, hogy e kiválóan mezőgazdasággal foglalkozó országgrész anyagi érdekeit csekély erőmhez képest, de ernyedetlen tevékenységgel és buzgalommal előmozdithassam. Ezért tisztelettel felhívom számos ismerőseimet és barátaimat e hazafias ügy pártolására, az érdemes közönséget a társulat előnyeinek igénybe vételére; mert itt, hol már annyiszor pusztított a járvány betegség a gazdasági állatok közt, gazdáink csak ez uton biztosítandják magukat kiéptíthetlen károk ellen. Ujból is ez országgrész értelmiségének és érdemes gazdaközönségének figyelmébe és pártolásába ajánlom e közgazdaszatunk emelkedésére mélyen beható ügyet, azon hozzáadással, hogy az ügynökök névsorát és székhelyét körutam bevégezte után azonnal hírlapilag hozom nyilvánosságra, s mint a társulat föfelügyelője (generalinspector) a közhasznu ügyben az érdemes gazdaközönség szolgálatára állók. Kolozsvárt, jan. 29 kén 1870. Maurer Béla. Az első magy. köz. állat-biztosító társulat erdélyrészi föfelügyelője (generalinspector).

(csig.) Engel Gizella k. a „Lucia”-ban történt első szini föllépése teljesen sikerült. A szűfolt ház percekig tartó tapssal fogadta a bájós Luciát. Az általános tapsvihar nemcsak a jóakaró buzditást, de a fellépő hölgy művészet iránti bizalmat is kifejezte, egyszersmind koszornok hullottak lábához. Az első jelenetben lehetett némi elfogultságot észlelni; de csak a hamar legyőzte azt a mi kedves énekesnőnk, s correct iskolájával, hangjának dallamos szépségével gyönyörködtetett. A második felvonásban már hangja erejéről, érekeségéről is meggyőződhetünk; míg az őrtll jelenetben esalhatlan jeleit adá szép jövöt ígérő művészi elhivatásának. Engel Gizella k. a. hangja terjedelmes, zongzetas, kelleműs, s a hol kell, mégis kitartóan erőteljes, hangtöme (intonatio) biztos, előadása érzelmeltöles, megragadó, a hullámzó érzelmekek élethűen kifejező; hangja olvadákony és hajlékony, mit a művészi hanggörgék (rouladeok) és futamok (Lauer) eleggyé tanúsítanak; e felett kiejtésé annyira tiszta, hogy csaknem minden szót megértünk. Énekekének szépségét, kitűnő előnyeit csak nálunknál avatottabb zenész lenne képes kellően méltányolni; annyit általánosságban mi is elmondhatunk, hogy művészi felvétel kiképzett hangjával szabatos könnyedséggel ecsetel a hangművészet legfinomabb arnyalatait is. Mindezeknél még inkább kielégített és meglepett a szinpadai otthoniasság; e

egymaga elég arra, hogy a kisasszonyt a szini pályára határozottan elhivatottnak mondassuk. A főnök a helyzetnek és az érzelmei hatásának megfelelő tagjelölés részben csak kisebb, úgy látszik szokásává vált előnye; a nemes hölgy már is beavatott az arc- és szemjékébe, melyekkel nem egy ízben oly találaton festé a szemrelem odaadását, rettegését, szilárdságát; majd a kedves sorsa iránti remegést, a reá erőszakot szövetségben való végzetés megnyugvást, de különösen a visszatérő Edgar megvetése által előidézett kétségbeesést és az örült jelenetben a szelid szerelmet megtört, az ábránd napfényével övezett eszmésvárt, hogy ez jobb drámai művésznőnknek is becsületére válandott; szóval: a kisasszony nemcsak hangjával festé az érzelmeit, de beavatott a plastika titkaiba is, és mint ilyen, beszél tagjelölésével és szemével is; sőt feltűnt nekünk az is, hogy a jelenetek azon közeiben, midőn mások voltak tevékenyek, ő akkor is játszott, a némasága daczára érthetően szólott hozzánk. Meg kell még említenünk, hogy Engel Gizella k. a oly elegantiánval öltözött, szakértőleg egyeztetvén a csint a nemes egyszerűséggel, hogy minket legalább, különösen az örült jelenetben, Prielle Kornéliára emlékeztetett; a hajdiz ugyan kissé igenis rendezett volt, de ha ez a hölgyet kedvesebb jelenséggé is tette, mellőzve láttuk a szelid szerelmi örültségnek azon kifejezését, mely a túlvilágias arcznak ép a hajlék rend-

lensége által ad némi vad-ábrándos kifejezést; e piciny biány nélkül még meghatóbb lesz vala az a találaton, mereven maga elé melázó tekintet, melylyel a t. kisasszony e jelenetben szinpadra lépett. A közönség minden jelenete után háromszorosan kikívá és megtapsolta; ezt tette több ízben jelenet közben is. Mi is köszönetet mondunk a kisasszonynak az élvezetdús estvéért, melyet nekünk szerzett, s reméljük, még lesz alkalmunk művészi énekében és játékában gyönyörködni.

(csg.) A joghallgatók bárendező bizottságának elnöke Molnár Antal felhívja mindazokat, kik a febr. 5 diki táncvizsgálomra meghívókat nem kaptak, de ahhoz igényt tartanak, vagy a táncvizsgálommal kapcsolatosan nemes czél iránt érdeklődnek, sziveskedjenek a t. (b. monostor-utca Bányai házban a kapu alatt balra, első ajtó) naponta déli 12 és 1 óra között reklamálni.

(—) A végtárgyalások óriása lesz az, melyet a városi törvényszék néhány nap múlva megtart. A vádlottak száma mintegy huszra megy, s a hozandó ítélet tárgyat két emberölés, több nehéztesti sértés, tolvajlás, csalás, sikkasztás és veszedélyes fenyegetőzés képezi. A városi közügyész oda törekszik, hogy még a jövő hó első hetében ítélet legyen hozva a megalkodott bírók felett. Az eredményt figyelemmel fogjuk kísérni.

(csg.) A székely-udvarhelyi zálog-kölcsöntársulat alapszabályai a kereskedelmi miniszterium részéről az előirt bemutatási záradékkal ellátottak.

(csg.) Dancz Nina k. a szinbázis egyik kedvelt tagjának ma van jutalomjátéka. Ajánljuk őt a közönség megalapítójának.

(csg.) A múzeum utcái kiadóvoda mellett felállított gyermekkert javára, ma van a jelmez-bál a városi redoutban. A legmelegebb részvéte obajttuk a közönség részéről a vállalatnak. A redoute bérleji, mint haljuk díjjal engedte át a termet. Követésre méltó szép példa, ha elgondoljuk, hogy ezáltal a gyermekkert javára minimum 50 frtot adományozott.

KÜLFÖLD.

Páris, jan. 22. Rochefort jelen volt a törvényhozó testület mai ülésén. A „Gazette de France” mondja, hogy az államügyészszéggel a semmisítő törvényeskedő Dufaurt kinevele meg. Az igazságügyi palota előtt a „Marseillaise” pürenek tárgyalása alatt nagy tömeg gyűlt össze. Az ítélet kibirdtése után egy némely csoportok: „Éljen Rochefort!” kiáltásokat hallattak. Rendzavarások nem fordultak elő. Meghazndolják azon birt, mintha Dubuc, a „Marseillaise” szerkesztője, Creuzotban elfogatott volna.

Mint Creuzotból jelentik, — 20 án este, s 21 én éjjel tökéletes nyugalom uralkodott. Nagyszámu munkások önként ajánlkoztak az agitatio elnyomására s a munkálatok újrafelvételének biztosítására. Egy oda érkezett gyalog ezred meggá-

tolandja a netaláni összehittközést, a munkát megszüntetők, s a dolgozni akaró munkások közt. Bizonyosnak látszott, hogy a munka 22-én reggel ismét meg fog kezdetni.

Páris, jan. 24. A „Reveu” Ledru Rollinnak Noir Lajoshoz intézet iratát közli, melyben a Noir-féle perben a védői szerepet visszautasítja, mivel az hallgatóságos elismerése lenne a császári bírának.

A „Gazette de France” egy felette sajnós eseményről tudósít — írja a „France”, a mely esemény csak lehangoltsgát okozand a vallásos érzelmeik közt. Dupanloup, orléáni püspöknek ugyanis nem engedtetett meg, hogy válaszáat Deschamps malinesei érsekekhez Rómában kinyomassa.

London, jan. 22. Sheffield mellett a munkások között tegnap kibágások merültek fel, mely alkalommal harmincz ház lerontatott. A rendőrség komolyan közbelépett s a nyugalmat helyreállította.

Törviroti tudósítás a bécsi bürzéről.
Január. 27n: 50° Metaliques 100 frt 60.20. 50° Nemzeti kölesén 100 frt 70.25. Kamat 60.20. 1860. Kölesén 98.10. Bankrézvény 721. Hitelintézeti részvény 200 frt 261.80. London 10 frt 100 frt. 23 1/2 kr 123.20. Ezüst 120.25. Cs. királyi arany 5.81.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 78.60. Temesi 77.— Erdélyi 75.20. Horv.-Slavon 83.50. Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

HIVATALOS.

27. 1869.

II-od al. bír. sz.

Hirlapi hirdetmény.

Br. Bruchenthal Ilka férj. gr. Toroczky Pálné, mint felperesnek Krasznamegye Petenye volt urbéres község, s több ottani közbirtokosok ellen Petenye községbeni kormamag arányosítása iránt beadott keresetében az **1870 év február hava 16-ik s következő napjai** tüzétvén ki, a helyszíne a község házához tárgyalási határnapul a megnevezett kormaga regále joghoz igényt tartó ösmertlen tartózkodásnak ezennel hirlapilag megidézettnek az esetleg meg jelenők részére és terhére jogi gondnokul ügyv. He nter László ur hivatalból kinevezetvén.

Kelt Sz.-Somlyón, 1870 január 10-ik napján Krasznamegye II. alispáni bíróságától.

NEM HIVATALOS.

A kolozsvári Takarékpénztári részvénytársulat

f. 1870. évi február 23-án délután 3 órakor, a városi községi teremben

közgyűlést tart,

melynek tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése s annak tárgyalása.
 2. A választmányból kilépő 8 tag helyett újak választása (alapszab. 29 §.)
 3. A választmány által tett intézkedések tárgyalása.
 4. A lefolyt évről szóló számadások és mérleg megvizsgálása. A jövő évi számadást előlegesen megvizsgáló — valamint egy leltározó bizottság megválasztása.
 5. A lefolyt év tiszta jövedelméről intézkedés és az osztalék megállítása.
 6. A tisztviselők fizetésének megállítása. (alapsz. 21 §.)
 7. A t. cz. részvényesek e közgyűlésre, ezennel azon értesítéssel hivatalnak meg, hogy a szavazási jog akár személyesen, akár meghatalmazott által gyakorolható; de a meghatalmazottnak is részvényesnek kell lenni. (alapsz. 21 §.)
- A közgyűlésben személyesen vagy felhatalmazott által résztvenni szándékozók felhivatnak, hogy részvényeiket a gyűlés előtti napi esti 6 óráig a gyűlés tartamára tegyék le az intézet helyiségébe, hol a választmány által kiküldött bizottság a felhatalmazási és jogosultsági okiratokat megvizsgálja (alapsz. 19. 20. §.)
- Kolozsvártt, január 22-én, 1870.

Az igazgató választmány.

(4) A teljes fordulat, a mely darab idő óta a börze helyzetében beállt, tagadhatlan; a **bizalom** viszsztat, **készpénz** bőven van, **jó papírok** folytonosan keresetnek s mindig nagyobb árrban fizettetnek — szóval eljöttnek látszik a percz, a melyben új börzei műtöket sikerrel kezdetni; a ki e **kedvező** perczet használni akarja, folyamodjék alább

börzeüzleti irodájához

(Comptoir für Börsengeschäfte)

a hol mindenki, csak 100 vagy 200 forint betét mellett is az árfolyamok mozdulatából hasznot húzhat. Programmok ingyen. Felvilágosítás a legnagyobb készséggel adatik.

STEIN KÁROLY,

Bécs, 1. Tiefer Graben 17.

Hallatlan olesó árak.

Fársangi cikkek!

A legcsinosabb legyezők, bouquet tartók, világszerte divatos

aczel- és talmi arany-ékszerek, a melyek csillámlásukban a legvalódiabb ékszerrel vetekednek; (2) (10-*)

mindenféle álarczok, Füzértáncz (Cotillion) jelvények, legjobb illatszerek, szappanok, hajkenőcsök, fogporok és pépek

a „nagy Bazár”ban a legnagyobb választékban kiállítják, melyek megtekintésére tisztelettel felkéri a t. cz. n. érd. közönséget

Csapó Sándor.

Diszes kirakat.

Ez időnyre érkezett kiválólag Farsangi cikkek. Virágok Tarlatánok.

Legyezők, női- és férfi kesztyűk és topánok.

(43) (2-2)

Nagy Bazár

Harmath Lajosnál

M.-Ludason.

Mindenféle Fűszerneműk. Narancsok.

Theák, Rum, kül- és belföldi Licőrek ét Czukorkák.

Női- és férfi divat-szővetek, norinbergi Disz és aczel aruk, illat szappanok és vizek. Mindenféle háztartási cikkek. Czirvezt és erclázok zseb és könyha kszek.

Stein János könyvkereskedésében kapható:

A „Magyar Polgár” nagy naptára 1870-dik évre.

Szerkesztette **K. PAPP MIKLÓS.**

Teljes tiszti czimtar s a Királyhágón inneni vásárok pontos jegyzékével.

Ara 1 frt o ért. Postán küldve 1 frt. 5 kr., mely vagy készpénzben beküldendő, vagy posta utánvétel utján megrendelendő.

TARTALOM: I. Naptár-rész. II. Szépirodalom és történelem. Nem azt vártuk, a mit meg-érünk. Kálmány Medgyes Lajosól. — Előzmények a Széchenyi konvent történetéhez. Kazinczy Gáboról, ilap Szilgyi Sándor — Nyelka Jutka, székely ballada, közli Gálly Sándor. — A hajótörés után... Egy köz az osztrák hadsereg történetéből. Molnár Antaltól. — A pinküsti róza. — Székely népdal G. S. Ut-Dalmasio, novella Hóry Bédától. — Román népdalok Moldován Gergelytől. — Bem József napi parancsaiból és leveleiből, közli K. Papp Miklós. — Stolprian Miksa, elbeszélés Zschokke Henrik-től. — A távozások, Köll. Sám Lajosól. — Néhány lap Böllni Farkas Sándor naplójából, közli K. Papp Miklós — Jankó révész (ballada) — A „Bond Street” titka; egy büntetőjogi eset a londoni „Highlife”-köréből. Egy államügyész irataiból M. A. — Adalékok a Wesselenyi család történetéhez Eötvös Lajosól. — Horváth Ignác honvéd őrnagy jegyzete az 1848-49-ki székelyföldi hadjáratokból, (Háromszék kcsülete a védelemre, az ereszvényi tábor, Bodza-fordulónál székelyeltetik az oláh- és osztrák csapatok, drapatáki csata, hűdgyi csata, általános katonaiintézi gyűlés és hadi tanács Uzonban, hadi terova támadólagos székely hadjárata Hóromszéken, a támadó seregek felosztása és körülbelüli létszáma, hermani csata, Prázmár kapitulál, hűdgyi csata, oknélküli időveztegetés a Barcaságon, Brassó városának két óra hosszan tartó halálós féltete, Dolai ezredes mintegy mindenfelől ostromolva kiadja a rendeletet Brassó bevételeére.) Közli K. Papp Miklós. — Adalék Kossuth Lajos 1837-iki notapörléhez, közli K. Papp Miklós. — Történeti adatok az 1803-iki hadjárathoz, közli K. Papp Miklós. — Kadvánzky János naplója. (Adalékul az eperjesi vértörvényeskéhez), közli Pap Déces. — Napi parancs a magyar segely-seregből végleg távozókhoz Ihsz Dánieltől. — Titkos rendeletek az 1849-50-ki ostromlapolatidejéből, közli egy történelműv. — Jellemrajzok Szemere Bertalan szóművésztében írt naplójából; (Ujházi László, gr. Andrássy Gyula, Vukovics Sebő Gorove István, Almási Pál, Palazky Ferenc, Cseze tábornok, Klopka György, Vetter Antal, Kmetty, Kossuth Lajos, gr. Teleki László, gróf Bathányi Kázmér. — Egy öm-nyes hadjárati tapasztalati 1848-ból Takács Adámtól. — A fogségértési porMagyarországon 1795-n, közli K. Papp Miklós — Kolozsvár 1816-n (Kazinczy erdélyi leveleiből. — Az albánai háremekből, Dora d'Istria (Koltzoff, Massalsky hercegnő) után M. A. — A zárda-élet Ukraiból. — r. — l-től Kazinczy Ferenc egy ismeretlen levele Mátyás Ernőtől. — Az országgház karzatán. Tollrajzok, közli Jónás és Csütli) (Zeyk Joska, Nagy Samu, dr. Szabó József, gr. Kálnoky Pál, Dániel Márton, Petri Ádám, Kendeffy Árpád, Barcsay Ákos, Popu Papp Zsigmond képviselő, Benkó József, Eber Nándor, Kerkápolyi Károly, Sali Bánk — Gajdó Salamon, Császár Bálint. — A szent-iváni tér L. B. től. — Buszkabánya 1848-1849-ben. — III. Ipar, gazdaság és kereskedelem. Segítünk a matalkozó szarvasmarha hiányon, Tisza Lászlótól. — A Zeily völgyi közszén — Kalászkó a közgazdaság, találmányok és statistica mezejéről. (Egy fontos találmány a földmívelés érdekében; Hogy lehet elbideáni állandó jó szűretet; A mezőiségi borsidek statisticajához; Gyümölcsfák nyári trágyaszórásról; Dobokamegye állattenyésztési statisticaja; A fogségértési ügyek; Répa termesztés; Hazánk évi termelése; Az ábrudfai kincstári uradalom erdőiségei; A Lebadnyé Landry-féle kenyér gyáró készülek; Takarmányozási elvek; Comstock perlanjító gépe Takarmányozás szent zabbal; A gíz ekeéről; Az erdőtalajnak mező-gazdasági czelokra használadásról; Pooley H. és fia inverteó galna-mad-szóó készülek; A marhahús készüri kezelése-és értékesítéséről; A magyar gabna külföldi piacai) — r — l-től. — A takarékpénztárakról. — A vásárok erdetéről, S. J. től. — IV. Korm. nyzati, törvénykezési és közgazdasági tiszti czimtar 1870-dik évre a legújabb hiv. a. osz. adatok nyomán V. Kolozsvári kalauz stb. stb. VI. A Királyhágón inneni rész országos vásárai

Erdélyi képes nagyobb naptár
I-ső ÉVFOLYAM.
A vásárok pontos jegyzékével ellátva.
Ara 40 kr. o. ért.

Erdélyi képes kis naptár
XI-dik ÉVFOLYAM.
A Királyhágón inneni vásárok betirendes és hónapokénti kiigazitott jegyzékével. Ara 26 kr. o. ért.

Gazdasági zseb-naptár 1870-re.
Szerkeszti KODOLÁNYI ANTAL. Ara 1 frt 80 kr.

Ugyan csak Stein Jánosnál kapható:
Füzértáncz (Cotillion) jelvények
nagy választékban darabja 2 krtól 30 krig.

(49) (1-3)
Eladó birtok
M.-Vásárhely és Szász-Régén piaczai közt, Vajda-Szent-Iván község és határan, lak- és gazdasági épületekkel, kitünő rétekekkel, a Maros mellett, kiterjedése 115 hold, Értekezhetni M.-Vásárhelyl szent-miklósutca 710. házszám alatt.

48 1-3
Eladó
80 darab sertés.
Értekezhetni Kolozsvártt magyarkapu mellett 14 szám, vagy Gyulatelkén gazdaságt Hadviger Ernőnél.

(47) (1-3)
Gróf Bánffy Béla **Szentmihálytelki** községében a nádasi vasuti állomás közelében lévő holdályai, jelesen az ottani gyeplegelők, holdanként 5 frjával jelen évre haszonbérbe kiadók. Értekezhetni a tulajdonossal, Sz. Somlyón, akár meghatalmazott Tompa Károly ügyvéddel Kolozsvártt, sétatér-utca 4. sz.

639 5-12
Elsen Samu
szelvény-gyáros (Fournirfabrik) raktára **Teutsch J. B.-nél Segesvártt,** ajánlja **diófa-, kórisfa-, egerfa-és oseresznyefa- szelvényeit** □ lábszámra 15, 20 kr., minőség szerint.

(5-6) (36)
Naponta friss
farsangi-fánk és haché-pastétom, kitünő finom.
pácizolt sonka és nyelv. Többféle butellias dezert-borok és valódi **francia-pepszó.**
Taufner János, czukraszatában.

(42) (3-3)
Eladandó
egy Alsó-Fejérvármegyében pókafalvi határon fekvő jószág, mely a 146 ház szám alatti lak- és gazdasági épületek mellett 56 holdnyi szántóföldek, 45 holdnyi kertek és kaszálók, 1/2 holdnyi szőlő, 5 holdnyi legelők és 13 holdnyi erdőkből áll. — Az eladás tárgyalásával Martin József nyugdíjazott k. pénzügyi tanácsos van megbizva. Lakása: Nagy-Szebenben kistorony-utczában 1063 ház szám alatt.